

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 19ης Σεπτεμβρίου 2001 *

Στην υπόθεση T-129/00,

Procter & Gamble Company, με έδρα το Cincinnati, Ohio (Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής), εκπροσωπούμενη από τους C. J. J. C. van Nispen και G. Kuipers, avocats, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς (σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ), εκπροσωπούμενου από τους A. von Mühlendahl, D. Schennen και C. Røhl Sjøberg,

καθού,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

που έχει ως αντικείμενο προσφυγή κατά της αποφάσεως του πρώτου τμήματος προσφυγών του Γραφείου εναρμονίσεως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς (σήματα, σχέδια και υποδείγματα) της 8ης Μαρτίου 2000 (υπόθεση R-508/1999-1), που κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 13 Μαρτίου 2000,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. W. H. Meij, Πρόεδρο, A. Potocki και J. Pirrung, δικαστές,

γραμματέας: D. Christensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη το δικόγραφο της προσφυγής που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 12 Μαΐου 2000,

έχοντας υπόψη το υπόμνημα αντικρούσεως που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 27 Ιουλίου 2000,

κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 5ης Απριλίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Στις 7 Οκτωβρίου 1998 η προσφεύγουσα υπέβαλε αίτηση καταχώρησης κοινοτικού σήματος στο Γραφείο εναρμονίσεως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς (σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (στο εξής: Γραφείο), δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ 1994, L 11, σ. 1), όπως έχει τροποποιηθεί.
- 2 Το τρισδιάστατο σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώρηση παρουσιάζεται, με βάση τη γραφική απεικόνισή του την οποία προσκόμισε η προσφεύγουσα, με τη μορφή παραλληλεπίπεδης ταμπλέτας, με ραβδώσεις περιμετρικά και με ελαφρά στρογγυλευμένες γωνίες, περιλαμβάνουσας στίγματα και μια σκουρόχρωμη τριγωνική κοιλότητα στο κέντρο, στην άνω πλευρά. Κανένα από τα χρώματα της ταμπλέτας δεν αποτέλεσε αντικείμενο της αιτήσεως καταχώρησης.
- 3 Τα προϊόντα για τα οποία ζητήθηκε η καταχώρηση του σήματος υπάγονται στην κλάση 3 κατά την έννοια του Διακανονισμού της Νίκαιας που αφορά τη διεθνή κατάταξη προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό την καταχώρηση των σημάτων, της 15ης Ιουνίου 1957, όπως έχει αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί, και αντιστοιχούν στην ακόλουθη περιγραφή: «παρασκευάσματα για πλύσιμο και λεύκανση ρούχων και άλλες ουσίες για πλύσιμο ρούχων· παρασκευάσματα για καθαρισμό, στίλβωση,

αφαίρεση λιπαρών ουσιών και τρίψιμο, παρασκευάσματα για πλύσιμο, καθαρισμό και συντήρηση μαγειρικών σκευών· σαπούνια· είδη αρωματοποιίας, αιθέρια έλαια, καλλυντικά, σαμπουάν μαλλιών, οδοντόκρεμες».

- 4 Με απόφαση της 17ης Ιουνίου 1999 ο εξεταστής απέρριψε την αίτηση δυνάμει του άρθρου 38 του κανονισμού 40/94 με το αιτιολογικό ότι το σήμα του οποίου εξητείτο η καταχώρηση εστερείτο διακριτικού χαρακτήρα.
- 5 Στις 13 Αυγούστου 1999 η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή ενώπιον του Γραφείου βάσει του άρθρου 59 του κανονισμού 40/94 κατά της αποφάσεως του εξεταστή.
- 6 Η προσφυγή απορρίφθηκε με απόφαση της 8ης Μαρτίου 2000 (στο εξής: προσαλλόμενη απόφαση).
- 7 Στην ουσία, το τμήμα προσφυγών θεώρησε ότι το σήμα του οποίου εξητείτο η καταχώρηση δεν είχε καθόλου διακριτικό χαρακτήρα. Σημείωσε, καταρχάς, ότι από το άρθρο 4 του κανονισμού 40/94 προκύπτει ότι η μορφή ενός προϊόντος μπορεί να καταχωρηθεί ως κοινοτικό σήμα υπό την προϋπόθεση ότι παρουσιάζει επαρκώς ασυνήθιστα και επινοημένα χαρακτηριστικά ώστε να παρέχει τη δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους καταναλωτές να αναγνωρίζουν, με βάση μόνον την όψη του, ότι το προϊόν προέρχεται από συγκεκριμένη επιχείρηση. Λαμβανομένων υπόψη των πλεονεκτημάτων που έχουν τα απορρυπαντικά ρούχων και πιάτων που παράγονται με μορφή ταμπλέτας υπογράμμισε, στη συνέχεια, ότι οι ανταγωνιστές της προσφεύγουσας πρέπει να είναι ελεύθεροι να τα παράγουν και αυτοί, χρησιμοποιώντας τα πλέον απλά γεωμετρικά σχήματα. Αφού περιέγραψε το σήμα του οποίου ζητείται εν προκειμένω η καταχώρηση, το τμήμα προσφυγών διαπίστωσε ότι το παραλληλόγραμμο σχήμα της ταμπλέτας δεν της προσδίδει διακριτικό χαρακτήρα. Κατά το τμήμα προσφυγών, τα βασικά γεωμετρικά σχήματα (τετράγωνο, κύκλος ή παραλλ-

ληλόγραμμα) είναι τα πλέον προφανή για τέτοιες ταμπλέτες και δεν υφίσταται κανένα επινοημένο στοιχείο στην επιλογή μιας παραλληλόγραμμης ταμπλέτας για την παραγωγή απορρυπαντικού σε συμπαγή μορφή. Το τμήμα προσφυγών ανέφερε ότι τα συμπληρωματικά χαρακτηριστικά που επικαλείται η προσφεύγουσα, ήτοι οι «σφυρηλατημένες» γωνίες, οι ραβδωτές άκρες και το κοίλο κέντρο είναι συνηθέστατες παραλλαγές της κανονικής παρουσιάσεως των προϊόντων. Τα χαρακτηριστικά αυτά δεν καθιστούν δυνατή την καταχώρηση του ζητούμενου σχήματος ως σήματος διότι ο καταναλωτής, εστιάζοντας την προσοχή του σ' αυτά, δεν μπορεί να συναγάγει εξ αυτών την προέλευση της ταμπλέτας. Κατά το τμήμα προσφυγών, η χρησιμοποίηση σκούρου χρώματος για το κοίλο κέντρο της ταμπλέτας δεν προσδίδει διακριτικό χαρακτήρα στη μορφή της οποίας ζητείται η καταχώρηση. Το τμήμα προσφυγών διευκρίνισε ότι η χρησιμοποίηση διαφορετικών χρωμάτων είναι συνηθέστατη και, εκτός από τη διακοσμητική πλευρά, είναι ικανή να υποδηλώσει την ύπαρξη διαφόρων ενεργών ουσιών. Το τμήμα προσφυγών προσέθεσε ότι το Γραφείο μπορεί, ασφαλώς, να λαμβάνει υπόψη τις αποφάσεις των εθνικών αρχών, αλλά δεν δεσμεύεται από αυτές.

Αιτήματα των διαδίκων

8 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·
- να καταδικάσει το Γραφείο στα δικαστικά έξοδα.

9 Το Γραφείο ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 10 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η προσφεύγουσα εξέθεσε ότι η παρούσα προσφυγή, όπως και οι ασκηθείσες στις παράλληλες υποθέσεις T-117/00 έως T-121/00 και T-128/00, αποσκοπούν στην ουσία στη διευκρίνιση της νομικής κατάστασης σχετικά με τη δυνατότητα καταχώρησης των σχετικών σημάτων. Θεωρεί ότι τα σήματα αυτά δεν αξίζουν να τύχουν της προβλεπόμενης από τον κανονισμό 40/94 προστασίας. Εντούτοις, δεδομένου ότι αιτήσεις καταχώρησης σήματος, που αποσκοπούν στην παροχή της προστασίας αυτής για μορφές ανάλογες προς την αξιούμενη στην υπό κρίση υπόθεση και στις προαναφερθείσες παράλληλες υποθέσεις, κατατέθηκαν στο όνομα ορισμένων επιχειρήσεων με παρουσία στην αγορά, όλοι οι παραγωγοί είναι υποχρεωμένοι, κατά την προσφεύγουσα, να προσπαθήσουν να επιτύχουν ισοδύναμη προστασία για τα δικά τους προϊόντα.
- 11 Το Γραφείο θεωρεί, επομένως, ότι η προσφεύγουσα ζητεί στην ουσία από το Πρωτοδικείο να απορρίψει την προσφυγή της. Θέτει το ερώτημα αν η προσφεύγουσα έχει υπό τις συνθήκες αυτές έννομο συμφέρον προς άσκηση προσφυγής.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 12 Κατά πάγια νομολογία, προσφυγή ακυρώσεως την οποία ασκεί φυσικό ή νομικό πρόσωπο είναι παραδεκτή μόνον εφόσον ο προσφεύγων έχει συμφέρον από την

ακύρωση της οικείας πράξεως. Το συμφέρον αυτό προϋποθέτει ότι η ακύρωση της πράξεως αυτής είναι ικανή από μόνη της να έχει έννομες συνέπειες (βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Σεπτεμβρίου 1995, T-480/93 και T-483/93, Antillean Rice Mills κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2305, σκέψη 59, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Το ίδιο ισχύει και για προσφυγή ασκούμενη δυνάμει του άρθρου 63 του κανονισμού 40/94.

- 13 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα ζήτησε την καταχώρηση τρισδιάστατου σήματος με τη μορφή ταμπλέτας, αλλά η σχετική αίτηση απορρίφθηκε από τον εξεταστή, απόρριψη η οποία επιβεβαιώθηκε από το τμήμα προσφυγών. Το συμφέρον της προσφεύγουσας να ακυρωθεί η απόφαση του ως άνω τμήματος, που δεν δέχεται τα αιτήματά της, δεν θίγεται από την άποψη την οποία μπορεί να έχει η προσφεύγουσα όσον αφορά τον επιθυμητό χαρακτήρα της βάσει του δικαίου των σημάτων προστασίας της επιλεγείσας μορφής για το τρισδιάστατο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση. Συνεπώς, εν προκειμένω δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το συμφέρον της προς άσκηση προσφυγής.

Επί της ουσίας

- 14 Η προσφεύγουσα προβάλλει κατ' ουσίαν δύο λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος στηρίζεται σε παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94. Ο δεύτερος στηρίζεται σε παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως. Δεδομένου ότι οι δύο αυτοί λόγοι συνδέονται στενά στην παρούσα υπόθεση, πρέπει να εξεταστούν μαζί.

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 15 Καταρχάς, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση, εξεταζόμενο στο σύνολό του, είναι ασυνήθιστο και επινοημένο και έχει το ελάχιστο απαιτούμενο όριο διακριτικού χαρακτήρα που απαιτείται για να μπορεί να καταχωρηθεί.

- 16 Στη συνέχεια, διατυπώνει ορισμένες παρατηρήσεις όσον αφορά, αφενός, τη μορφή και τη σχεδίαση του σήματος του οποίου ζητήθηκε η καταχώρηση και, αφετέρου, το γεγονός ότι, κατά την εκτίμηση της αιτήσεως καταχώρησης σήματος, το σήμα αυτό πρέπει να εξετάζεται στο σύνολό του. Τέλος, η προσφεύγουσα αναπτύσσει επιχειρηματολογία σχετικά με την ανάγκη ομοιόμορφης εφαρμογής του κανονισμού 40/94.
- 17 Όσον αφορά τη μορφή του σήματος, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι από το άρθρο 4 του κανονισμού 40/94 προκύπτει ότι δεν απαγορεύεται ένα σήμα να αποτελείται από τη μορφή του προϊόντος.
- 18 Η προσφεύγουσα επικρίνει το τμήμα προσφυγών επειδή έλαβε υπόψη το συμφέρον όλων των επιχειρηματιών να χρησιμοποιούν ελεύθερα το επίδικο σήμα. Κατ' αυτήν, δεν επιβάλλεται να λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον αυτό όταν πρόκειται να προσδιοριστεί αν ένα σήμα στερείται διακριτικού χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, αλλά μόνο στο πλαίσιο της εξέτασης της αιτήσεως καταχώρησης σήματος έναντι του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο ε', του ίδιου κανονισμού.
- 19 Καθόσον το τμήμα προσφυγών, στο πλαίσιο της εξέτασης του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, αναφέρεται στο λόγο αρνήσεως καταχώρησης που προβλέπει το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο ε', του ίδιου κανονισμού, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι μπορούν να επιλεγούν και άλλες μορφές ταμπλέτας, που φαίνονται μάλιστα προτιμότερες, όπως είναι η στρογγυλή μορφή. Επιπλέον, κατά την προσφεύγουσα, υφίστανται και άλλες μορφές παρουσιάσεως των απορρυπαντικών, όπως η σκόνη ή το υγρό.

- 20 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι, στην περίπτωση των ταμπλετών, μια διαφορετική όψη μπορεί να δημιουργηθεί όχι μόνο με τη χρησιμοποίηση διαφορετικών βασικών μορφών και, στην περίπτωση της μορφής παραλληλογράμμου, με παραλλαγές της σχέσεως μεταξύ του μήκους και του πλάτους, αλλά και με παραλλαγές σχετικά με το πάχος της ταμπλέτας. Εξ αυτού συνάγει ότι, εν προκειμένω, το σχήμα της ταμπλέτας μπορεί να θεωρηθεί, από μόνο του, ως ασυνήθιστο και επινοημένο για απορρυπαντικό έναντι των άλλων ταμπλετών που υπήρχαν στην αγορά κατά τον χρόνο της υποβολή της αιτήσεως καταχώρησης. Κατά μείζονα λόγο το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση έχει, κατά την προσφεύγουσα, διακριτικό χαρακτήρα λόγω της προσθήκης ανάγλυφου στοιχείου στο κέντρο της ταμπλέτας, με πιο σκούρο χρώμα έναντι του συνόλου, και λόγω των άλλων χαρακτηριστικών του.
- 21 Όσον αφορά την εκτίμηση του σήματος, η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι ο διακριτικός χαρακτήρας πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με το οικείο σήμα, εξεταζόμενο στο σύνολό του. Ακόμα και αν τα στοιχεία που συνθέτουν το σήμα, εξεταζόμενα χωριστά, πρέπει να θεωρηθούν ότι δεν είναι επαρκώς ασυνήθη ή επινοημένα ώστε να προσδώσουν στο σήμα διακριτικό χαρακτήρα, ο συγκεκριμένος συνδυασμός στοιχείων (μορφή, σχεδίαση και χρώματα) δημιουργεί, κατά την προσφεύγουσα, ένα διακριτικό σημείο, το οποίο μπορεί να καταχωρηθεί. Κατά την προσφεύγουσα, μέχρι σήμερα δεν υφίσταται κανένα απορρυπαντικό προϊόν στην αγορά με μορφή παρόμοια προς αυτή της οποίας ζητείται η καταχώρηση εν προκειμένω.
- 22 Επομένως, το επιχείρημα του τμήματος προσφυγών ότι η βασική μορφή ταμπλέτας πρέπει να είναι διαθέσιμη για να μπορεί να χρησιμοποιείται από όλους τους επιχειρηματίες δεν μπορεί να γίνει δεκτό προς αποκλεισμό της καταχώρησης του ως άνω σήματος. Ακόμα και αν το επιχείρημα αυτό πρέπει να θεωρηθεί βάσιμο στο πλαίσιο λόγου αρνήσεως καταχώρησης βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, πράγμα το οποίο αμφισβητεί η προσφεύγουσα, τούτο στερείται ερείσματος στην υπό κρίση υπόθεση, διότι το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση δεν αποτελείται από αυτό το στοιχείο και μόνο.
- 23 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι με τις αιτήσεις της περί καταχώρησης σήματος αποσκοπεί να αποκτήσει αποκλειστικά δικαιώματα μόνο για τον συγκεκριμένο

συνδυασμό χαρακτηριστικών καθενός των σημάτων και όχι, για παράδειγμα, να εμποδίσει τους άλλους επιχειρηματίες να χρησιμοποιούν το παραλληλόγραμμο σχήμα για τα απορρυπαντικά τους. Εκθέτει ότι είναι έτοιμη να προβεί σε δήλωση ότι δεν προτίθεται να αξιώσει κάτι τέτοιο, αν το Πρωτοδικείο το κρίνει αναγκαίο. Προσθέτει ότι από πολυάριθμες αιτήσεις καταχώρησης απευθυνόμενες στο Γραφείο για τρισδιάστατα σήματα σχετικά με απορρυπαντικά, τα οποία παρουσιάζονται με τη μορφή ταμπλέτας, προκύπτει ότι είναι σχεδόν απερίοριστος ο αριθμός διαφορετικών όψεων που μπορούν να έχουν οι ταμπλέτες αυτές.

- 24 Όσον αφορά, τέλος, τις παρατηρήσεις σχετικά με την ανάγκη ομοιόμορφης εφαρμογής του κανονισμού 40/94, η προσφεύγουσα προβάλλει τον ισχυρισμό ότι τρισδιάστατα σήματα ανάλογα με το δικό της έχουν γίνει δεκτά σε ορισμένα κράτη μέλη των οποίων το δίκαιο των σημάτων έχει εναρμονιστεί βάσει της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 40, σ. 1), μεταξύ των οποίων η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο, οι Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο, διευκρινίζοντας ότι, γι' αυτά τα τρία τελευταία κράτη, η καταχώρηση των προαναφερθέντων σημάτων πραγματοποιήθηκε από το γραφείο σημάτων του Benelux. Ομοίως, κατά την προσφεύγουσα, το Γραφείο δημοσίευσε την αίτηση καταχώρησης σήματος υπ' αριθ. 924 829, κατατεθείσα στο όνομα της προσφεύγουσας για σήμα που έχει τη μορφή παραλληλόγραμμης ταμπλέτας κυανού, πράσινου και λευκού χρώματος.
- 25 Απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα διευκρίνισε ότι η αίτησή της περί καταχώρησης σήματος δεν αφορά αποκλειστικά τα απορρυπαντικά για πλυντήρια ρούχων και πλυντήρια πιάτων με μορφή ταμπλέτας, αλλά όλα τα προϊόντα που απαριθμούνται στην αίτησή της, τα οποία υπάγονται όχι μόνον στο τμήμα της που ασχολείται με απορρυπαντικά και λοιπά προϊόντα καθαριότητας αλλά και στο τμήμα καλλυντικών. Γι' αυτά τα τελευταία προϊόντα, το τρισδιάστατο σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώρηση δεν αντιστοιχεί κατ' ανάγκη στην ίδια τη μορφή του προϊόντος αλλά μπορεί, για παράδειγμα, να συνιστά μια διαφημιστική προσφορά αντικειμένου που δίδεται μαζί με το προϊόν. Η προσφεύγουσα διατείνεται επιπλέον ότι το Γραφείο δεν αιτιολόγησε την άρνησή του να καταχωρήσει το ζητούμενο σήμα όσον αφορά τα καλλυντικά.

- 26 Το Γραφείο παρατηρεί ότι το τρισδιάστατο σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώρηση αφορά απορρυπαντικά για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων που παρουσιάζονται με τη μορφή ταμπλέτας, αποτελείται δε από το ίδιο το προϊόν.
- 27 Προς εκτίμηση της ζητηθείσας καταχωρήσεως κοινοτικού σήματος για το νέο αυτό προϊόν, το Γραφείο περιγράφει, πρώτον, την εξέλιξη των διαφόρων τρόπων παρουσιάσεως των απορρυπαντικών για ρούχα και για πιάτα στην αγορά και τα πλεονεκτήματα της παρουσιάσεώς τους με τη μορφή ταμπλέτας.
- 28 Δεύτερον, το Γραφείο εκθέτει τις αρχές που διέπουν την καταχώρηση τρισδιάστατων σημάτων, παραθέτοντας τους διαφόρους λόγους απορρίψεως των σχετικών αιτήσεων οι οποίοι μπορούν να έχουν σημασία στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως.
- 29 Κατά το Γραφείο, ένα σήμα έχει διακριτικό χαρακτήρα, υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, αν καθιστά δυνατή τη διάκριση των προϊόντων ή υπηρεσιών για τα οποία ή τις οποίες ζητείται η καταχώρηση του σήματος σε συνάρτηση με την προέλευσή τους και όχι σε συνάρτηση με τη φύση τους ή με άλλα χαρακτηριστικά τους.
- 30 Όμως, κατά το Γραφείο, οι καταναλωτές δεν συνδέουν γενικά τη μορφή ενός προϊόντος με την προέλευσή του. Για να μπορούν οι καταναλωτές να εκλάβουν την ίδια τη μορφή του προϊόντος ως μέσο προσδιορισμού της προελεύσεώς του, το Γραφείο υποστηρίζει ότι η μορφή αυτή πρέπει να έχει κάποια «ιδιαιτερότητα» που να έλκει την προσοχή των καταναλωτών, όποια και αν είναι αυτή.

- 31 Το Γραφείο εκθέτει ότι αυτή η εκτίμηση του διακριτικού χαρακτήρα της μορφής ενός προϊόντος πρέπει να γίνεται σε τρία στάδια. Καταρχάς, πρέπει να εξακριβώνεται ποιες είναι οι μορφές που υφίστανται όσον αφορά κάποιο προϊόν. Στη συνέχεια, πρέπει να εξετάζεται αν η μορφή της οποίας ζητείται η καταχώρηση διακρίνεται από αυτές με τέτοιο τρόπο ώστε τούτο να μπορεί να γίνεται αντιληπτό εκ μέρους του καταναλωτή. Τέλος, πρέπει να καθορίζεται αν αυτή η ιδιαίτερη μορφή είναι ικανή να προσδιορίσει την προέλευση του προϊόντος.
- 32 Το Γραφείο υπογραμμίζει ότι, στο πλαίσιο του τρίτου σταδίου της εξέτασής αυτής, έχει σημασία το είδος του προϊόντος και ο τρόπος με τον οποίο ο καταναλωτής το χρησιμοποιεί. Το Γραφείο διευκρινίζει ότι, στην περίπτωση των ταμπλετών που προορίζονται για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων, ο καταναλωτής τα αφαιρεί από τη συσκευασία τους για να τα τοποθετήσει ευθύς αμέσως στο πλυντήριο, οπότε, για την αναγνώριση του οικείου προϊόντος κατά την αγορά του ανατρέχει στη συσκευασία του προϊόντος, η οποία φέρει το λεκτικό σήμα του παραγωγού, και όχι στη μορφή και στο συγκεκριμένο χρώμα του προϊόντος.
- 33 Κατά το Γραφείο, τα νομικά κριτήρια εκτίμησης του διακριτικού χαρακτήρα των τρισδιάστατων σημάτων τα οποία συνίστανται, όπως εν προκειμένω, στη μορφή του ίδιου του προϊόντος δεν είναι ούτε διαφορετικά ούτε αυστηρότερα από τα ακολουθούμενα για άλλα σήματα. Το Γραφείο ισχυρίζεται, ωστόσο, ότι η μορφή ενός προϊόντος δεν δείχνει την προέλευσή του με τον ίδιο τρόπο όπως οι λέξεις ή εικονιστικά στοιχεία που τίθενται επί του προϊόντος ή της συσκευασίας του.
- 34 Τρίτον, το Γραφείο προβαίνει σε εξέταση του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώρηση.
- 35 Κατά το Γραφείο, η παραλληλόγραμμη μορφή του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώρηση δεν είναι ασυνήθης και δεν έχει τον χαρακτήρα του επινοημένου στοιχείου, αλλ' είναι, αντιθέτως, συνηθισμένη και τρέχουσα στην αγορά.

- 36 Το Γραφείο έχει την άποψη ότι, όσον αφορά το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση, δεδομένου ότι αυτό δεν αποτέλεσε το αντικείμενο έγχρωμης γραφικής απεικόνισης και δεδομένου ότι δεν διεκδικείται κάποιο σχετικό δικαίωμα για κανένα χρώμα, ο διακριτικός χαρακτήρας του σήματος αυτού πρέπει να εκτιμηθεί με βάση τις διάφορες παραλλαγές του γκριζου, οι οποίες δεν μπορούν να εξομοιωθούν με διαφορετικά χρώματα. Κατά το Γραφείο, οι παραλλαγές αυτές δεν έχουν διακριτικό χαρακτήρα και ο καταναλωτής τις θεωρεί ως ένδειξη της υπάρξεως κάποιου συμπληρωματικού ενεργού συστατικού. Θεωρεί ότι το γκριζο δεν είναι χρώμα ικανό να προσδώσει διακριτικό χαρακτήρα σ' ένα λειτουργικό αντικείμενο. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση το Γραφείο διευκρίνισε ότι ο διακριτικός χαρακτήρας σήματος που κατατίθεται χωρίς ένδειξη χρώματος εξετάζεται χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ενδεχόμενη χρησιμοποίηση του εν λόγω σήματος έγχρωμου. Προσέθεσε ότι, αν υποθεθεί ότι καταχωρείται ένα τέτοιο σήμα, ο δικαιούχος μπορεί ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις, να εμποδίσει την εκ μέρους τρίτων χρήση μιας έγχρωμης παραλλαγής του σήματος αυτού.
- 37 Όσον αφορά τα άλλα χαρακτηριστικά του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώρηση, το Γραφείο εκθέτει ότι οι ραβδωτές πλευρές δεν γίνονται αντιληπτές από τον καταναλωτή, ότι έχουν λειτουργικό χαρακτήρα και ότι είναι συνήθεις για τις ταμπλέτες αυτές. Η κοιλότητα, που είναι σχεδόν ανεπαίσθητη, αποτελεί απλώς ένα πρόσθετο στοιχείο που περιλαμβάνει το συμπληρωματικό ενεργό συστατικό, με χρώμα πιο σκούρο γκριζο έναντι του συνόλου της ταμπλέτας.
- 38 Όσον αφορά την εξέταση του σήματος στο σύνολό του, το Γραφείο θεωρεί ότι ο συνδυασμός όλων αυτών των χαρακτηριστικών άνευ διακριτικού χαρακτήρα δεν μπορεί να προσδώσει διακριτικό χαρακτήρα στο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση. Ο ως άνω διακριτικός χαρακτήρας δεν μπορεί να συναχθεί, ιδίως, από το ότι όλες οι ταμπλέτες διαφέρουν μεταξύ τους.
- 39 Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η προσφεύγουσα δεν πρέπει να είναι η μόνη επιχείρηση στην οποία θα επιτρέπεται η πώληση απορρυπαντικών για πλυντήρια ρούχων και πλυντήρια πιάτων με τη μορφή ταμπλέτας, το Γραφείο θεωρεί ότι ο

ισχυρισμός αυτός έχει αξία στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94. Κατά το Γραφείο, η προβολή του ισχυρισμού αυτού δεν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το τμήμα προσφυγών εφάρμοσε εν προκειμένω έναν αυτοτελή λόγο αρνήσεως καταχώρησης, στηριζόμενο στην ανάγκη της ελεύθερης χρησιμοποίησης ορισμένων στοιχείων («Freihaltebedürfnis»). Η ανάγκη αυτή σημαίνει ότι, για να αρνηθεί την καταχώρηση σήματος, το Γραφείο πρέπει να αποδείξει την ύπαρξη ειδικού και συγκεκριμένου εννόμου συμφέροντος των ανταγωνιστών να χρησιμοποιούν το ίδιο σήμα. Στην υπό κρίση περίπτωση, το Γραφείο εκθέτει ότι το τμήμα προσφυγών απλώς υπογράμμισε ότι η καταχώρηση ως κοινοτικού σήματος της προβαλλόμενης μορφής θα είχε ανεπιθύμητες συνέπειες στη λειτουργία της αγοράς. Κατά το Γραφείο, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, είναι αναγκαίο να λαμβάνονται υπόψη οι συνέπειες της καταχώρησης ορισμένων βασικών ή συνηθισμένων λέξεων, σημείων ή μορφών, ειδάλλως αναιρείται η βασική λειτουργία του συστήματος των σημάτων και της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, που συνίσταται στην προώθηση του θεμιτού ανταγωνισμού.

40 Τέταρτον, όσον αφορά την προβαλλόμενη αντίφαση μεταξύ της προσαλλομένης αποφάσεως και άλλων αποφάσεων του Γραφείου, το Γραφείο ισχυρίζεται ότι αρνήθηκε την καταχώρηση όλων των αιτήσεων που αφορούσαν ταμπλέτες απορρυπαντικού για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων με στρογγυλό ή παραλληλόγραμμο σχήμα και ότι οι αρνήσεις του αυτές επικυρώθηκαν από τα τμήματα προσφυγών σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες αυτά κλήθηκαν να αποφανθούν. Το Γραφείο εκθέτει ότι η αίτηση καταχώρησης σήματος υπ' αριθ. 924 829 δημοσιεύθηκε μεν στο δελτίο κοινοτικών σημάτων, το σχετικό σήμα όμως δεν καταχωρήθηκε. Επιπλέον, το Γραφείο υποστηρίζει ότι, και αν ακόμα το ίδιο είχε πράγματι καταχωρήσει το σήμα αυτό, η σχετική απόφασή του θα ήταν εσφαλμένη και η προσφεύγουσα δεν θα μπορούσε να στηριχθεί σ' αυτήν για να ζητήσει την έκδοση αποφάσεως η οποία θα αποτελούσε επανάληψη του σφάλματος.

41 Όσον αφορά την πρακτική των εθνικών γραφείων σημάτων, το Γραφείο παραδέχεται ότι η καταχώρηση στο όνομα της προσφεύγουσας σήματος απολύτως όμοιου προς το ζητούμενο εν προκειμένω εντός πολλών ή και όλων των κρατών μελών αποτελεί ένα στοιχείο το οποίο, χωρίς να είναι καθοριστικό, μπορούσε μόνο να ληφθεί υπόψη για την καταχώρηση του κοινοτικού σήματος. Συναφώς, το Γραφείο διατείνεται ότι η προσφεύγουσα ουδέποτε ισχυρίστηκε ότι είχε επιτύχει την καταχώρηση του επίμαχου εν προκειμένω σήματος εντός κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

- 42 Όσον αφορά την εκ μέρους εθνικών γραφείων των κρατών μελών καταχώρηση σημάτων αναλόγων προς αυτό του οποίου ζητείται η καταχώρηση στην προκειμένη υπόθεση, το Γραφείο υποστηρίζει ότι η πρακτική των εν λόγω γραφείων δεν είναι ενιαία.
- 43 Το Γραφείο θεωρεί ότι, ακόμα και αν η προσφεύγουσα ήταν η πρώτη που διέθεσε στην αγορά απορρυπαντικά για πλυντήρια ρούχων ή για πλυντήρια πιάτων με μορφή ταμπλέτας, αποδεικνύεται ότι η μορφή παραλληλογράμμου είναι πλέον συνήθης. Εκτιμά ότι, ακόμα και αν η μορφή αυτή δεν κατέστη συνήθης παρά μόνο μετά την ημερομηνία της καταθέσεως της αιτήσεως καταχωρήσεως κοινοτικού σήματος, το ως άνω σήμα δεν μπορεί να καταχωρηθεί. Επ' αυτού σημειώνει, αφενός, ότι η πρώτη χρήση μιας συνηθισμένης ή κοινής μορφής δεν προσδίδει στην εν λόγω μορφή διακριτικό χαρακτήρα και ότι ο διακριτικός αυτός χαρακτήρας πρέπει να υφίσταται και κατά την ημερομηνία καταχωρήσεως του σήματος.
- 44 Τέλος, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα διευκρίνισε ότι η εκ μέρους της αίτηση καταχωρήσεως σήματος αφορούσε επίσης και καλλυντικά προϊόντα, το Γραφείο εξέθεσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι είναι πρόθυμο να επανεξετάσει τους λόγους της αρνήσεώς του όσον αφορά τα άλλα αυτά προϊόντα τα οποία αφορούσε η αίτηση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 45 Ο διακριτικός χαρακτήρας ενός σήματος πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία ή για τις οποίες ζητείται η καταχώρηση του σήματος.
- 46 Εν προκειμένω, όσον αφορά τα προϊόντα καθαριότητας στα οποία αναφέρεται η προσφεύγουσα με την αίτησή της περί καταχωρήσεως κοινοτικού σήματος, ήτοι τα

«παρασκευάσματα για πλύσιμο και λεύκανση ρούχων και άλλες ουσίες για πλύσιμο ρούχων· παρασκευάσματα για καθαρισμό, στίλβωση, αφαίρεση λιπαρών ουσιών και τρίψιμο, παρασκευάσματα για πλύσιμο, καθαρισμό και συντήρηση μαγειρικών σκευών· σαπούνια», που υπάγονται στην κλάση 3 υπό την έννοια του Διακανονισμού της Νίκαιας, το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση συνίσταται από τη μορφή και τη σχεδίαση αυτού τούτου του προϊόντος. Αντιθέτως, όσον αφορά τα προϊόντα για την περιποίηση του σώματος, για τα οποία ζητήθηκε η καταχώρηση του σήματος, που υπάγονται επίσης στην προαναφερθείσα κλάση 3, υπό τον τίτλο «είδη αρωματοποιίας, αιθέρια έλαια, καλλυντικά, σαμπουάν μαλλιών, οδοντόκρεμες», δεν μπορεί εύκολα να γίνει αποδεκτό ότι το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση αποτελείται από τη μορφή αυτού τούτου του προϊόντος.

47 Όσον αφορά τα προϊόντα καθαριότητας, από το άρθρο 4 του κανονισμού 40/94 προκύπτει ότι η μορφή του προϊόντος περιλαμβάνεται μεταξύ των σημείων που μπορούν να συνιστούν κοινοτικό σήμα. Εντούτοις, η γενική δυνατότητα μιας κατηγορίας σημείων να συνιστούν κοινοτικό σήμα δεν σημαίνει ότι τα σημεία που ανήκουν στην κατηγορία αυτή έχουν οπωσδήποτε διακριτικό χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 σε σχέση με συγκεκριμένο προϊόν ή συγκεκριμένη υπηρεσία.

48 Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, δεν γίνονται δεκτά για καταχώρηση «τα σήματα που στερούνται διακριτικού χαρακτήρα». Πρέπει να θεωρείται ότι έχει διακριτικό χαρακτήρα το σήμα που καθιστά δυνατή τη διάκριση, σε συνάρτηση με την προέλευσή τους, των προϊόντων ή υπηρεσιών για τα οποία ή για τις οποίες ζητείται η σχετική καταχώρηση. Προς τούτο, δεν απαιτείται να παρέχει συγκεκριμένη πληροφορία σχετικά με την ταυτότητα του παραγωγού του προϊόντος ή του παρέχοντος υπηρεσίες. Αρκεί το σήμα να παρέχει στο ενδιαφερόμενο κοινό τη δυνατότητα να διακρίνει το προϊόν ή την υπηρεσία που αφορά από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες με διαφορετική εμπορική προέλευση και να συνάγει ότι όλα τα προϊόντα ή όλες οι υπηρεσίες που καλύπτει το σήμα παράγονται, διατίθενται στο εμπόριο ή παρέχονται υπό τον έλεγχο του δικαιούχου του σήματος αυτού, ο οποίος έχει την ευθύνη για την ποιότητά τους (βλ. επ' αυτού την απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, C-39/97, Canon, Συλλογή 1998, σ. I-5507, σκέψη 28).

49 Από το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 προκύπτει ότι ένα ελάχιστο όριο διακριτικού χαρακτήρα αρκεί για να μην ισχύει ο λόγος απορρίψεως

της σχετικής αιτήσεως τον οποίο προβλέπει το άρθρο αυτό. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί — στο πλαίσιο ελέγχου *a priori* και ανεξάρτητα από το ζήτημα αν θα ληφθεί υπόψη η χρήση του σημείου κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 40/94 — αν το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση θα παράσχει στο κοινό για το οποίο προορίζονται τα οικεία προϊόντα τη δυνατότητα να διακρίνει τα προϊόντα αυτά από εκείνα που έχουν άλλη εμπορική προέλευση όταν θα πρόκειται να επιλέξει προβαίνοντας σε κάποια αγορά.

- 50 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 δεν κάνει διάκριση μεταξύ διαφόρων κατηγοριών σημάτων. Επομένως, τα κριτήρια εκτιμήσεως του διακριτικού χαρακτήρα των τρισδιάστατων σημάτων που συνίστανται στη μορφή του ίδιου του προϊόντος δεν διαφέρουν από τα ισχύοντα για τις λοιπές κατηγορίες σημάτων.
- 51 Πρέπει ωστόσο να ληφθεί υπόψη, στο πλαίσιο της εφαρμογής των κριτηρίων αυτών, το γεγονός ότι ο τρόπος με τον οποίο το ενδιαφερόμενο κοινό αντιλαμβάνεται το σήμα δεν είναι απαραίτητα ο ίδιος στην περίπτωση ενός τρισδιάστατου σήματος που συνίσταται στη μορφή και στα χρώματα αυτού τούτου του προϊόντος έναντι της περιπτώσεως λεκτικού, εικονιστικού ή τρισδιάστατου σήματος το οποίο δεν αποτελείται από τη μορφή του προϊόντος. Πράγματι, ενώ το κοινό έχει τη συνήθεια να εκλαμβάνει αμέσως τα τελευταία αυτά σήματα ως σημεία που προσδιορίζουν το προϊόν, τούτο δεν ισχύει οπωσδήποτε και όταν το σημείο ταυτίζεται με την όψη αυτού τούτου του προϊόντος.
- 52 Πρέπει να σημειωθεί ότι τα προϊόντα καθαριότητας για τα οποία ζητείται η καταχώρηση σήματος εν προκειμένω είναι καταναλωτικά αγαθά ευρέως διαδεδομένα. Το ενδιαφερόμενο για τη χρησιμοποίηση των προϊόντων αυτών κοινό είναι το σύνολο των καταναλωτών. Επομένως, ο διακριτικός χαρακτήρας του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώρηση πρέπει να εκτιμηθεί λαμβανομένης υπόψη της τεκμαιρόμενης προσδοκίας του μέσου καταναλωτή, που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος (βλ., κατ' αναλογία, την απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Ιουλίου 1998, C-210/96, Gut Springenheide και Tusky, Συλλογή 1998, σ. I-4657, σκέψεις 30 έως 32).

- 53 Ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνεται το σήμα το ενδιαφερόμενο κοινό επηρεάζεται από το επίπεδο της προσοχής του μέσου καταναλωτή, το οποίο είναι δυνατόν να ποικίλλει αναλόγως της κατηγορίας των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Ιουνίου 1999, C-342/97, Lloyd Schuhfabrik Meyer, Συλλογή 1999, σ. I-3819, σκέψη 26). Επ' αυτού, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, προκειμένου περί προϊόντων καθημερινής χρήσεως, το επίπεδο προσοχής του μέσου καταναλωτή έναντι της μορφής και του σχεδιασμού των ταμπλετών απορρυπαντικού για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων δεν είναι υψηλό.
- 54 Για να εκτιμηθεί αν το κοινό εκλαμβάνει ως ένδειξη προελεύσεως τον συνδυασμό της μορφής και του σχεδιασμού της επίμαχης ταμπλέτας, πρέπει εξεταστεί η συνολική εντύπωση την οποία προκαλεί ο συνδυασμός αυτός (βλ., κατ' αναλογία, την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-251/95, SABEL, Συλλογή 1997, σ. I-6191, σκέψη 23), πράγμα το οποίο δεν είναι ασυμβίβαστο με τη διαδοχική εξέταση των διαφόρων στοιχείων που χρησιμοποιούνται για την παρουσίαση του προϊόντος.
- 55 Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν διεκδικεί εν προκειμένω δικαίωμα σήματος όσον αφορά κάποιο χρώμα, το διεκδικούμενο σήμα δεν μπορεί να αναπτύξει τη λειτουργία του ως ενδεικτικού στοιχείου της προελεύσεως των προϊόντων παρά μόνον αν ο μέσος καταναλωτής, όταν αντικρύζει μια παραλληλόγραμμη ταμπλέτα με ραβδώσεις περιμετρικά, φέρουσα στίγματα και εντομή τριγωνικού σχήματος, την αναγνωρίζει ανεξάρτητα από το χρώμα της και θεωρεί ότι όλα τα προϊόντα με τέτοια εμφάνιση έχουν την ίδια προέλευση.
- 56 Το τρισδιάστατο σχήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση, ήτοι μια παραλληλόγραμμη ταμπλέτα, αποτελεί ένα από τα βασικά γεωμετρικά σχήματα και είναι μία από τις φυσικές μορφές που μπορεί εύκολα κανείς να φανταστεί όσον αφορά απορρυπαντικό προϊόν για πλυντήρια ρούχων ή για πλυντήρια πιάτων. Οι ελαφρώς στρογγυλεμένες γωνίες της ταμπλέτας αντιστοιχούν σε επιταγές πρακτικής φύσεως, ενώ δεν ενδέχεται να εκληφθούν από τον μέσο καταναλωτή ως ιδιαιτερότητα της εν λόγω μορφής, ικανή να τη διακρίνει από άλλες ταμπλέτες απορρυπαντικού για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων. Ομοίως, οι ραβδώσεις περιμετρικά αποτε-

λούν μια σχεδόν ανεπαίσθητη παραλλαγή της βασικής μορφής και δεν έχουν επίπτωση επί της συνολικής εντυπώσεως που δίδει η ταμπλέτα.

57 Όσον αφορά την ύπαρξη στιγμάτων και σκουρόχρωμης τριγωνικής εντομής στο κέντρο της ταμπλέτας, πρέπει να εξεταστεί καταρχάς η αιτίαση της προσφεύγουσας ότι το τμήμα προσφυγών δεν έλαβε υπόψη τα εν λόγω στίγματα επί της ταμπλέτας. Ναι μεν με την προσβαλλόμενη απόφαση το τμήμα προσφυγών δεν τα εξέτασε ρητά, σημείωσε ωστόσο, αναφερόμενο στην τριγωνική εντομή, ότι η χρησιμοποίηση διαφόρων χρωμάτων για τα σχετικά προϊόντα είναι συνήθης (σημείο 18). Η παρατήρηση αυτή αφήνει να εννοηθεί ότι το τμήμα προσφυγών θεώρησε ότι τα στίγματα δεν μπορούσαν να προσδώσουν διακριτικό χαρακτήρα στο σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώρηση διότι πρόκειται για τρέχον στοιχείο παρουσιάσεως των προϊόντων. Επομένως, επί του ζητήματος αυτού η προσβαλλόμενη απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη.

58 Στη συνέχεια, πρέπει να σημειωθεί ότι το ενδιαφερόμενο κοινό είναι συνηθισμένο στην ύπαρξη ανοιχτόχρωμων και σκουρόχρωμων στοιχείων στα απορρυπαντικά. Οι σκόνες, που αντιστοιχούν στην παραδοσιακή παρουσίαση των εν λόγω προϊόντων, είναι τις περισσότερες φορές φαιού χρώματος ή πολύ ανοιχτού μπλε και φαίνονται σχεδόν λευκές. Όπως η ίδια η προσφεύγουσα εξέθεσε κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία, περιλαμβάνουν συχνά κόκκους με ένα ή περισσότερα διαφορετικά χρώματα που μπορούν να είναι πιο σκουρόχρωμοι ή πιο ανοιχτόχρωμοι από το βασικό χρώμα του προϊόντος. Η εκ μέρους της προσφεύγουσας αλλά και των άλλων παραγωγών απορρυπαντικών διαφήμιση υπογραμμίζει το γεγονός ότι με τους κόκκους αυτούς εμφανίζεται η ύπαρξη διαφόρων ενεργών ουσιών. Επομένως, οι εν λόγω κόκκοι δείχνουν ορισμένες ιδιότητες του προϊόντος, χωρίς ωστόσο να μπορούν να θεωρηθούν ως περιγραφική ένδειξη υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 40/94. Εντούτοις, από το γεγονός ότι δεν μπορεί να ισχύσει ο τελευταίος αυτός λόγος αρνήσεως καταχωρήσεως δεν μπορεί να συναχθεί ότι οι ανοιχτόχρωμοι ή σκουρόχρωμοι κόκκοι προσδίδουν οπωσδήποτε διακριτικό χαρακτήρα στο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση. Πράγματι, ο χαρακτήρας αυτός ελλείπει όταν στο κοινό για το οποίο προορίζεται το οικείο προϊόν έχει δοθεί η εντύπωση ότι η ύπαρξη ανοιχτόχρωμων ή σκουρόχρωμων στοιχείων υποδηλώνει ορισμένες ιδιότητες του προϊόντος και δεν αποτελεί ένδειξη της προελεύσεώς του.

59 Όσον αφορά το γεγονός ότι, πέραν των στιγμάτων, η επίμαχη ταμπλέτα έχει στο κέντρο της και στην άνω πλευρά μια τριγωνική εντομή, πρέπει να σημειωθεί ότι είναι

δικαιολογημένη η εκτίμηση του τμήματος προσφυγών ότι η παρουσία μιας τέτοιας εντομής δεν αρκεί για να μπορεί να εκλαμβάνεται η όψη της ταμπλέτας ως ένδειξη της προελεύσεως του προϊόντος. Πράγματι, όταν πρόκειται να συνδυαστούν διάφορες ουσίες σε ένα απορρυπαντικό προϊόν για πλυντήρια ρούχων ή για πλυντήρια πιάτων το οποίο έχει τη μορφή ταμπλέτας, η προσθήκη μιας εντομής στο μέσον της ταμπλέτας αποτελεί μία από τις πλέον φυσικές λύσεις που μπορεί κανείς να φανταστεί. Το γεγονός ότι η εντομή αυτή συνιστά μια ελαφρά κοιλότητα στο κέντρο της ταμπλέτας δεν μεταβάλλει σημαντικά την όψη της, οπότε δεν μπορεί να επηρεάσει την αντίληψη που σχηματίζει ο καταναλωτής.

- 60 Ούτε η επιλογή του τριγωνικού σχήματος για την εντομή είναι επαρκής για να προσδώσει στο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση διακριτικό χαρακτήρα. Πράγματι, ο συνδυασμός δύο βασικών γεωμετρικών μορφών, όπως προκύπτει από την όψη της επίδικης ταμπλέτας, αποτελεί μία από τις φυσικές εναλλακτικές δυνατότητες παρουσιάσεως του εν λόγω προϊόντος που μπορεί να φανταστεί κανείς. Ελλείψει κάποιου συμπληρωματικού στοιχείου παρουσιάσεως, που να μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται ο καταναλωτής το προϊόν, ο εν λόγω συνδυασμός μορφών δεν παρέχει στο κοινό τη δυνατότητα να διακρίνει τα παρουσιαζόμενα με τον τρόπο αυτό προϊόντα από εκείνα που έχουν διαφορετική εμπορική προέλευση.
- 61 Το ενδεχόμενο να αποκτήσουν εντούτοις οι καταναλωτές τη συνήθεια να αναγνωρίζουν το προϊόν με βάση έναν τέτοιο συνδυασμό μορφών δεν αρκεί από μόνο του για να μην μπορεί να ισχύσει ο λόγος αρνήσεως καταχώρησης που στηρίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94. Μια τέτοια εξέλιξη του τρόπου με τον οποίο το κοινό αντιλαμβάνεται το σήμα δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη, εφόσον αποδειχθεί, παρά μόνο στο πλαίσιο του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 40/94.
- 62 Επ' αυτού δεν έχει επίπτωση το ότι δεν χρησιμοποιείται επί του παρόντος ο ειδικός συνδυασμός των προαναφερθεισών γεωμετρικών μορφών για απορρυπαντικά πλυντηρίων ρούχων ή πλυντηρίων πιάτων. Πράγματι, είναι δυνατοί διαφορετικοί συνδυασμοί των στοιχείων αυτών παρουσιάσεως, οι οποίοι επιτυγχάνονται με παραλλαγή των βασικών γεωμετρικών μορφών και με την προσθήκη εντομών και

στιγμάτων. Οι προκύπτουσες διαφορές όσον αφορά την όψη των διαφόρων ταμπλετών δεν αρκούν για να μπορεί καθεμία από τις ταμπλέτες αυτές να αποτελεί ένδειξη της προελεύσεως του προϊόντος όταν πρόκειται, όπως εν προκειμένω, για φυσικές παραλλαγές βασικών μορφών του προϊόντος.

- 63 Έναντι της συνολικής εντυπώσεως που προκαλεί ο συνδυασμός της μορφής και του σχεδιασμού της επίμαχης ταμπλέτας, το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση δεν θα παράσχει στο ενδιαφερόμενο κοινό τη δυνατότητα να διακρίνει τα επίμαχα προϊόντα από εκείνα που έχουν άλλη εμπορική προέλευση όταν θα πρόκειται να επιλέξει προβαίνοντας σε κάποια αγορά.
- 64 Πρέπει να προστεθεί ότι το γεγονός ότι το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση δεν μπορεί να δείξει την προέλευση του προϊόντος, a priori και ανεξάρτητα από τη χρήση του κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 40/94, δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση λόγω του σχετικά μεγάλου αριθμού παρόμοιων ταμπλετών που κυκλοφορούν ήδη στην αγορά. Κατά συνέπεια, δεν είναι αναγκαίο να κριθεί εν προκειμένω το ζήτημα αν ο διακριτικός χαρακτήρας του σήματος πρέπει να εκτιμάται κατά τον χρόνο της υποβολής της αιτήσεως καταχωρήσεως ή κατά τον χρόνο αυτής ταύτης της καταχωρήσεως.
- 65 Όσον αφορά, στη συνέχεια, τα επιχειρήματα τα οποία αντλεί η προσφεύγουσα από την πρακτική των εθνικών γραφείων σημάτων, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι καταχωρήσεις που θα πραγματοποιούνται στο εξής εντός των κρατών μελών συνιστούν απλώς ένα στοιχείο το οποίο, χωρίς να είναι καθοριστικό, μπορεί μόνο να ληφθεί υπόψη για την καταχώριση κοινοτικού σήματος [αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 16ης Φεβρουαρίου 2000, T-122/99, Procter & Gamble κατά ΓΕΕΑ (σχήμα σαπουνιού), Συλλογή 2000, σ. II-265, σκέψη 16, και της 31ης Ιανουαρίου 2001, T-24/00, Sunrider κατά ΓΕΕΑ (VITALITE), Συλλογή 2001, σ. II-449, σκέψη 33]. Επιπλέον, η προσφεύγουσα δεν ισχυρίζεται ότι σήμα όμοιο προς το επίμαχο έχει καταχωρηθεί από εθνικό γραφείο σημάτων. Όσον αφορά, γενικότερα, την πρακτική των εθνικών γραφείων σημάτων έναντι των τρισδιάστατων σημάτων που αποτελούνται από ταμπλέτες απορρυπαντικού για πλυντήρια ρούχων ή πλυντήρια πιάτων, από τις απαντήσεις του Γραφείου στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου προκύπτει ότι η πρακτική αυτή δεν είναι ομοιόμορφη. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να προσαφθεί στο τμήμα προσφυγών ότι παρέβλεψε την πρακτική αυτή.

- 66 Όσον αφορά την πρακτική αυτού τούτου του Γραφείου, από τις απαντήσεις του στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου προκύπτει ότι η αίτηση περί καταχώρησης κοινοτικού σήματος, της οποίας τη δημοσίευση επικαλέστηκε η προσφεύγουσα, δεν οδήγησε σε σχετική καταχώρηση και ότι αναμένεται η απόρριψή της. Υπό τις συνθήκες αυτές, το επιχείρημα που στηρίζεται στη δημοσίευση της εν λόγω αιτήσεως κατέστη, εν πάση περιπτώσει, άνευ αντικειμένου.
- 67 Κατά συνέπεια, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας σχετικά με την πρακτική του Γραφείου και ορισμένων εθνικών γραφείων σημάτων πρέπει να απορριφθούν.
- 68 Επομένως, ορθά δέχθηκε το τμήμα προσφυγών ότι το τρισδιάστατο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώρηση στερείται διακριτικού χαρακτήρα όσον αφορά τα προϊόντα της κλάσεως 3 κατά την έννοια του Διακανονισμού της Νίκαιας που αντιστοιχούν στην ακόλουθη περιγραφή: «παρασκευάσματα για πλύσιμο και λεύκανση ρούχων και άλλες ουσίες για πλύσιμο ρούχων· παρασκευάσματα για καθαρισμό, στίλβωση, αφαίρεση λιπαρών ουσιών και τριψίμο, παρασκευάσματα για πλύσιμο, καθαρισμό και συντήρηση μαγειρικών σκευών· σαπούνια».
- 69 Όσον αφορά την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας σχετικά με το ότι το τμήμα προσφυγών έλαβε υπόψη την ανάγκη να παραμείνει ελεύθερη η χρήση της μορφής της επίμαχης ταμπλέτας, πρέπει να σημειωθεί ότι οι απόλυτοι λόγοι αρνήσεως καταχωρήσεως που διαλαμβάνονται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία β' έως ε', του κανονισμού 40/94 αποτελούν ένδειξη της προσπάθειας του κοινοτικού νομοθέτη να αποφύγει την υπέρ ενός επιχειρηματία αναγνώριση αποκλειστικών δικαιωμάτων που θα μπορούσαν να παρεμβάλουν προσκόμματα στον ανταγωνισμό στην αγορά των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών (βλ., όσον αφορά τον λόγο αρνήσεως καταχωρήσεως που συνδέεται με τον διακριτικό χαρακτήρα του σημείου, την απόφαση της 4ης Μαΐου 1999, C-108/97 και C-109/97, *Windsurfing Chiemsee*, Συλλογή 1999, σ. I-2779, σκέψη 25). Εντούτοις, το συμφέρον που μπορούν να έχουν οι ανταγωνιστές του αιτούντος την καταχώρηση τρισδιάστατου σήματος, αποτελούμενου από την απεικόνιση ενός προϊόντος, ώστε να μπορούν να επιλέγουν ελεύθερα τη μορφή και

τη σχεδίαση για τα δικά τους προϊόντα δεν μπορεί να δικαιολογήσει, αυτό καθαυτό, την άρνηση καταχώρισεως ενός τέτοιου σήματος, ούτε να αποτελέσει κριτήριο εκτίμησης του διακριτικού χαρακτήρα του σήματος αυτού που να αρκεί από μόνο του για τη σχετική εκτίμηση. Αποκλείοντας την καταχώριση σημείων στερούμενων διακριτικού χαρακτήρα, το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 δεν προστατεύει το συμφέρον που υφίσταται να παραμένει ελεύθερη η χρήση των διαφόρων παραλλαγών της παρουσιάσεως ενός προϊόντος, παρά μόνον καθόσον η παρουσίαση του προϊόντος του οποίου ζητείται η καταχώριση δεν μπορεί να πληροί τη λειτουργία ενός σήματος, α priori και ανεξάρτητα από τη χρήση του κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 40/94, δηλαδή να παρέχει στο ενδιαφερόμενο κοινό τη δυνατότητα να διακρίνει το σχετικό προϊόν από τα έχοντα διαφορετική εμπορική προέλευση.

70 Πρέπει να σημειωθεί ότι, και με την προσβαλλόμενη απόφαση το τμήμα προσφυγών αναφέρθηκε στο συμφέρον που υπάρχει να αποφεύγεται η μονοπώληση ενός προϊόντος μέσω του δικαίου των σημάτων, από αυτό όμως δεν προκύπτει ότι παρέβλεψε, εν προκειμένω, τα εφαρμοστέα κριτήρια για την εκτίμηση του διακριτικού χαρακτήρα του σήματος. Πράγματι, στο σημείο 11 της προσβαλλομένης αποφάσεως το τμήμα προσφυγών εκθέτει ότι η μορφή ενός προϊόντος μπορεί να καταχωρηθεί ως κοινοτικό σήμα «υπό την προϋπόθεση ότι η μορφή έχει χαρακτηριστικά που είναι επαρκώς ασυνήθιστα και επινοημένα ώστε να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι καταναλωτές να αναγνωρίζουν το προϊόν ως προερχόμενο από συγκεκριμένη επιχείρηση αποκλειστικά βάσει της εμφανίσεώς του». Επομένως, η περιλαμβανόμενη στο σημείο 18 της προσβαλλομένης αποφάσεως εξέταση του τρόπου με τον οποίο γίνονται αντιληπτά από το ενδιαφερόμενο κοινό τα χαρακτηριστικά του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώριση είναι σύμφωνη προς τις ανωτέρω αρχές.

71 Όσον αφορά, τέλος, τα προϊόντα που υπάγονται στην κλάση 3 του Διακανονισμού της Νίκαιας υπό τον τίτλο «είδη αρωματοποιίας, αιθέρια έλαια, καλλυντικά, σαμπουάν μαλλιών, οδοντόκρεμες», με την προσβαλλόμενη απόφαση το τμήμα προσφυγών δεν εκθέτει τους λόγους για τους οποίους θεώρησε ότι το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση στερείται διακριτικού χαρακτήρα.

72 Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν είναι σε θέση εν προκειμένω να ασκήσει τον έλεγχο του όσον αφορά τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως έναντι των

τελευταίων αυτών προϊόντων. Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι πλημμελής συναφώς λόγω παραβίασεως της υποχρέωσεως αιτιολογήσεως που προβλέπει το άρθρο 73 του κανονισμού 40/94. Το γεγονός ότι η προσφεύγουσα επικαλέστηκε την παραβίαση αυτή μόλις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση δεν εμποδίζει την εκ μέρους του Πρωτοδικείου εξέτασή της, δεδομένου ότι η έλλειψη αιτιολογίας συνιστά λόγο δημοσίας τάξεως που πρέπει να εξετάζεται αυτεπαγγέλτως (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 67).

- 73 Κατά συνέπεια, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί καθόσον αφορά τα προϊόντα της κλάσεως 3 του Διακανονισμού της Νίκαιας που αντιστοιχούν στην ακόλουθη περιγραφή: «είδη αρωματοποιίας, αιθέρια έλαια, καλλυντικά, σαμπουάν μαλλιών, οδοντόκρεμες» και η προσφυγή να απορριφθεί κατά τα λοιπά.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 74 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων ή εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι. Δεδομένου ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί μερικώς, πρέπει να οριστεί ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα),

αποφασίζει:

- 1) **Ακυρώνει την απόφαση του πρώτου τμήματος προσφυγών του Γραφείου εναρμονίσεως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς (σήματα, σχέδια και υποδείγματα) της 8ης Μαρτίου 2000 (υπόθεση R-508/1999-1), καθόσον αφορά τα προϊόντα της κλάσεως 3 υπό την έννοια του Διακανονισμού της Νίκαιας που αντιστοιχούν στην ακόλουθη περιγραφή: «είδη αρωματοποίησης, αιθέρια έλαια, καλλυντικά, σαμπουάν μαλλιών, οδοντόκρεμες».**
- 2) **Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.**
- 3) **Κάθε διάδικος φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.**

Meij

Potocki

Pirrung

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 19 Σεπτεμβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

A. W. H. Meij